EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2020.6.2.
COM(2020) 217 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

Vagyonvisszaszerzés és elkobzás:

Annak biztosítása, hogy a bűnelkövetés ne legyen kifizetődő tevékenység

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS 2

1.1. A 2014/42/EU irányelv célkitűzései és főbb elemei 2

1.2. A jogellenesen szerzett vagyoni eszközök felkutatására, azonosítására, befagyasztására és elkobzására vonatkozó uniós jogi keret 3

1.3. A jelentés célja és felépítése, információgyűjtés és módszertan 4

2. AZ IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE 5

2.1. Általános értékelés és az irányelv nemzeti vagyonvisszaszerzési rendszerekre kifejtett hatása 5

2.2. A tagállamokban hozott átültető intézkedések egyedi értékelése 6

2.2.1. Fogalommeghatározások (2. cikk) 6

2.2.2. Hatály (3. cikk) 6

2.2.3. Elkobzás (4. cikk) 7

2.2.4. Kiterjesztett hatályú elkobzás (5. cikk) 8

2.2.5. Harmadik féltől történő elkobzás (6. cikk) 10

2.2.6. Befagyasztás (7. cikk) 11

2.2.7. Jogi biztosítékok (8. cikk) 11

2.2.8. Hatékony elkobzás és végrehajtás (9. cikk) 13

2.2.9. A befagyasztott és elkobzott vagyon kezelése (10. cikk) 14

2.2.10. Statisztikák (11. cikk) 14

3. A NEM ÍTÉLETEN ALAPULÓ ELKOBZÁSRA VONATKOZÓ TOVÁBBI KÖZÖS SZABÁLYOK BEVEZETÉSÉNEK MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁRA ÉS LEHETSÉGES ELŐNYEIRE VONATKOZÓ ÉRTÉKELÉS 15

4. A JOGELLENESEN SZERZETT VAGYONI ESZKÖZÖK AZONOSÍTÁSA ÉS FELKUTATÁSA 17

5. A NEMZETKÖZI DIMENZIÓ ÉS A VAGYONVISSZASZERZÉS 18

6. KÖVETKEZTETÉS ÉS TOVÁBBI LÉPÉSEK 19

1. BEVEZETÉS

1.1. A 2014/42/EU irányelv célkitűzései és főbb elemei

A szervezett bűnözés az Európai Unió biztonságát fenyegető legsúlyosabb veszélyek közé tartozik. Az Europol szerint jelenleg több mint 5 000 szervezett bűnözői csoportra irányul nyomozás Európában[1]. A szervezett bűnözés profitorientált, és a keretében folytatott jogellenes tevékenységek jelentős profitot termelnek: az EU-n belül a szervezett bűnözésből származó jövedelem jelenlegi becsült összege évente mintegy 110 milliárd EUR[2].

Az Europol becslése szerint az EU-ban a bűncselekményekből származó jövedelemnek mindössze 2 %-át fagyasztják be és 1 %-át kobozzák el. Ez lehetővé teszi a szervezett bűnözői csoportok számára, hogy finanszírozzák bűnözői tevékenységeik kiterjesztését és a legális gazdaságba való beszivárgásukat[3]. Az Europol becslése szerint az EU éves GDP-jének 0,7–1,28 %-át érinti gyanús pénzügyi tevékenység[4].

A bűncselekményekből származó jövedelem elkobzása a súlyos bűncselekmények és a szervezett bűnözés elleni küzdelem alapvető eleme, ugyanis megfosztja a bűnözőket a pénzügyi haszontól, valamint biztosítja, hogy a bűnelkövetés ne legyen kifizetődő tevékenység.

A vagyonvisszaszerzési eljárás több szakaszból áll:

- a jogellenesen szerzett vagyoni eszközök **azonosítása és felkutatása**;
- **a vagyoni eszközök befagyasztása és lefoglalása** az esetleges későbbi elkobzásuk céljából;
- **a befagyasztott és lefoglalt vagyoni eszközök kezelése** az értékük megőrzése érdekében;
- a jogellenesen szerzett vagyoni eszközök **elkobzása**;
- **az elkobzott vagyoni eszközök elidegenítése**, a köz- vagy társadalmi célú újrafelhasználásukat is beleértve.

---

1 https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017

2 Transcrime: From illegal markets to legitimate businesses: the portfolio of organised crime in Europe (Az illegális piacoktól a legális vállalkozásokig: az európai szervezett bűnözés portfóliója), 2015, megtekinthető a következő internetcímen: http://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2015/03/OCP-Full-Report.pdf

3 Europol: Does crime still pay? Criminal Asset Recovery in the EU – Survey of statistical information 2010–2014 (A bűnelkövetés még mindig kifizetődő tevékenység? Vagyonvisszaszerzés az EU-ban – 2010–2014 közötti statisztikai adatok felmérése), 2016, megtekinthető a következő internetcímen: https://www.europol.europa.eu/publications-documents/does-crime-still-pay

4 Europol: From suspicion to action – Converting financial intelligence into greater operational impact (A gyanútól a cselekvésig – a pénzügyi információs adatok operatív hatásainak javítása), 2017, megtekinthető a következő internetcímen: https://www.europol.europa.eu/publications-documents/suspicion-to-action-converting-financial-intelligence-greater-operational-impact

Az Európai Parlament és a Tanács 2014-ben elfogadta a 2014/42/EU irányelvet (a továbbiakban: irányelv), amely minimumszabályokat állapít meg a bűncselekményekből származó vagyoni eszközök befagyasztására, kezelésére és elkobzására vonatkozóan. Az irányelv a következőket vezette be:

- **nem ítéleten alapuló elkobzásra** vonatkozó rendelkezések (legalább a vádlott vagy gyanúsított szökése vagy betegsége esetén);

- **konkrét bűncselekménylista esetében kiterjesztett hatályú elkobzásra** vonatkozó rendelkezések;

- **harmadik féltől történő elkobzásra** vonatkozó rendelkezések;

- **a későbbi elkobzás céljából történő vagyonbefagyasztás, többek között a „halaszthatatlan" befagyasztás** tisztázása;

- **szigorú biztosítékok**, amelyek biztosítják a befagyasztási vagy elkobzási eljárásban érintett felek jogainak védelmét;

- a **vagyon felderítését és felkutatását még a bűnösséget megállapító jogerős ítélet meghozatalát követően is** lehetővé tevő szabályok az elkobzást elrendelő határozat hatékony végrehajtásának biztosítása érdekében;

- a **befagyasztott és elkobzott vagyon kezelésére** vonatkozó rendelkezések;

- a tagállamok számára **a befagyasztásra és az elkobzásra vonatkozó átfogó statisztikai adatok gyűjtését és megőrzését** előíró rendelkezések.

Az Európai Unióról szóló szerződés 21. jegyzőkönyve értelmében az Egyesült Királyság, illetve 22. jegyzőkönyve értelmében Dánia nem vett részt az irányelv elfogadásában, ezért az irányelv rájuk nézve nem kötelező és nem alkalmazandó. Írország gyakorolta az irányelv elfogadásában és alkalmazásában való részvételhez való jogát.

Az irányelv 12. cikke szerint a tagállamok kötelesek voltak az irányelv rendelkezéseit 2016. október 4-ig átültetni a nemzeti jogukba.

1.2. A jogellenesen szerzett vagyoni eszközök felkutatására, azonosítására, befagyasztására és elkobzására vonatkozó uniós jogi keret

A 2014/42/EU irányelv mellett a vagyonvisszaszerzés területén a másik jelentős mérföldkő a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről szóló (EU) 2018/1805 rendelet[5] elfogadása. A rendelet célja a határokon átnyúló vagyonvisszaszerzés elősegítése, valamint a bűncselekményből származó vagyoni eszközök befagyasztásának és elkobzásának gyorsabbá és egyszerűbbé tétele az EU-n belül. A rendelet a büntetőügyekben folytatott eljárások keretében kibocsátott, befagyasztást elrendelő valamennyi határozatra és elkobzást elrendelő valamennyi

5 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1805 rendelete (2018. november 14.) a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről (HL L 303., 2018.11.28., 1–38. o.).

határozatra alkalmazandó, így többek között az ítéleten alapuló és a nem ítéleten alapuló elkobzásra is[6].

A vagyoni eszközök befagyaszthatósága és elkobozhatósága közvetlenül attól függ, hogy rendelkezésre áll-e kapacitás a felkutatásukra és az azonosításukra. A 2007/845/IB tanácsi határozat7 a tiltott tevékenységből származó vagyoni eszközök EU-n belüli lehető leggyorsabb felkutatásának biztosítása érdekében nemzeti vagyonvisszaszerzési hivatalok létrehozására vagy kijelölésére kötelezi a tagállamokat.

Az információkhoz való gyorsabb hozzáférés biztosítása érdekében uniós szintű intézkedések meghozatalára is sor került. Az elmúlt három évtizedben az Európai Unió a pénzmosás elleni küzdelmet szolgáló stabil keretet dolgozott ki, amely a jogi entitások tényleges tulajdonosaira és a társulás jellegű jogi megállapodásokra vonatkozó nyilvántartásokat, valamint központi bankszámla-nyilvántartásokat is létrehozott[8]. A pénzügyi és egyéb információk felhasználásáról szóló (EU) 2019/1153 irányelv a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem érdekében a bűnüldöző hatóságok és a vagyonvisszaszerzési hivatalok számára közvetlen hozzáférést biztosít a bankszámla-információkhoz[9].

1.3. A jelentés célja és felépítése, információgyűjtés és módszertan

Az irányelv 13. cikkének megfelelően e jelentés 2. szakasza értékeli az irányelv végrehajtását. A 2.1. alszakasz általános értékelést tartalmaz, valamint kiemeli azokat az intézkedéseket, amelyeket a tagállamok az irányelv rendelkezéseinek átültetése érdekében fogadtak el. A 2.2. alszakasz az irányelv egyes rendelkezéseit értékeli. A jelentésben közölt példák áttekintést nyújtanak az olvasók számára arról, hogy az irányelv átültetése hogyan történt az EU-ban. Az e jelentésben szereplő elemzés a tagállamok által 2019. december 1-jéig közölt információkon alapul.

A jelentés a nem ítéleten alapuló elkobzás EU-n belüli elemzéséről szóló, 2019-ben elfogadott bizottsági szolgálati munkadokumentum[10] folytatása is. A 3. szakasz hivatalos választ ad az Európai Parlament és a Tanács azon kérésére, hogy készítsen értékelést a bűnözői tevékenységekből származó jövedelem elkobzására vonatkozó további közös szabályok bevezetésének megvalósíthatóságáról és lehetséges előnyeiről olyan esetekben, ha ezekért a tevékenységekért konkrét személyt vagy személyeket nem ítélnek el[11].

---

6 A rendelet 2020. december 19-től alkalmazandó.

7 A Tanács 2007/845/IB határozata (2007. december 6.) a tagállamok vagyon-visszaszerzési hivatalai közötti, a bűncselekményből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb tulajdon felkutatása és azonosítása terén való együttműködésről (HL L 332., 2007.12.18., 103–105. o.).

8 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról (HL L 156., 2018.6.19., 43–74. o.).

9 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1153 irányelve (2019. június 20.) a pénzügyi és egyéb információk bizonyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és a vádeljárás lefolytatása céljából történő felhasználásának megkönnyítését szolgáló szabályok megállapításáról, valamint a 2000/642/IB tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 186., 2019.7.11., 122–137. o.).

10 SWD(2019) 1050 final.

11 7329/1/14 REV 1 ADD 1 tanácsi dokumentum.

E jelentés 4. szakasza a 2007/845/IB tanácsi határozattal létrehozott vagyonvisszaszerzési hivatalok munkáját, valamint a napi szintű feladataik ellátása során felmerülő kihívásokat vizsgálja.

A bűnözők több joghatóság területén végzik a jogellenesen szerzett vagyoni eszközeik átruházását és terjesztését, és megnehezítik az illetékes hatóságok számára e vagyoni eszközök felkutatását, befagyasztását és elkobzását. A nemzetközi együttműködés ezért kulcsfontosságú a hatékony vagyonvisszaszerzéshez. Az 5. szakasz áttekintést nyújt a vagyonvisszaszerzés területe szempontjából releváns nemzetközi jogi eszközökről.

A jelentés nem sérti az uniós tagállamokban bekövetkezett jogalkotási és nem jogalkotási természetű, esetleges további fejleményeket. A Bizottság továbbra is nyomon követi, hogy a nemzeti intézkedések eleget tesznek-e az irányelv megfelelő rendelkezéseinek. A Bizottság szükség esetén kötelezettségszegési eljárások keretében érvényesíti a Szerződéseken alapuló végrehajtási hatáskörét.

2. AZ IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE

2.1. Általános értékelés és az irányelv nemzeti vagyonvisszaszerzési rendszerekre kifejtett hatása

A 2016. október 4-i átültetési határidőig mindössze nyolc tagállam jelentette be a Bizottságnak, hogy az irányelvet teljes egészében átültette a nemzeti jogrendjébe. Ezért a Bizottság 2016 novemberében 18 tagállam (Belgium, Bulgária, Csehország, Németország, Észtország, Írország, Görögország, Horvátország, Ciprus, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovénia, Szlovákia és Svédország) részére küldött felszólító levelet a nemzeti végrehajtási intézkedések közlésének elmulasztása miatt. E 18 tagállam közül 15 később bejelentette a Bizottságnak a nemzeti végrehajtási intézkedéseit, az átültetést befejezettnek nyilvánítva. Az átültetés hiánytalanságának ellenőrzését követően a Bizottság úgy határozott, hogy az adott 15 tagállam esetében lezárja a kötelezettségszegési eljárásokat. A közlés elmulasztása miatt jelenleg mindössze három kötelezettségszegési eljárás van továbbra is folyamatban. Ezek az eljárások Bulgáriát, Luxemburgot és Romániát érintik[12].

A nemzeti végrehajtási intézkedések elemzése betekintést nyújt a Bizottság számára **az irányelv nemzeti vagyonvisszaszerzési és -elkobzási rendszerekre kifejtett hatásába**. Az irányelv hatálya alá tartozó 26 tagállam közül 24 tagállamnak új jogszabályt kellett elfogadnia annak érdekében, hogy az irányelv rendelkezéseit átültesse a nemzeti jogrendjébe[13]. Az esetek többségében a nemzeti végrehajtási intézkedések a nemzeti jogban már meglévő rendelkezések módosításából álltak. Ezek a **módosítások az alábbi jogi fogalmak változtatását vonták maguk után**:

- **a „bűncselekményből származó jövedelem” és az „elkövetési eszközök” fogalommeghatározása** (Bulgária, Csehország, Észtország, Görögország, Franciaország, Ciprus, Finnország);

[12] Bulgária, Luxemburg és Románia esetében a megfelelőség-ellenőrzésre még nem került teljes egészében sor, és az e végrehajtási jelentésben szereplő információk az e tagállamok által már bejelentett jogszabályokra vonatkoznak, és nem sértik a jövőbeli jogalkotási természetű fejleményeket.

[13] Hollandia és Szlovénia azt állította, hogy a befagyasztásra és az elkobzásra vonatkozó, meglévő szabályaik teljes mértékben összhangban vannak az irányelvvel és nincs szükség módosításokra.

- **ítéleten alapuló elkobzás** (Észtország, Írország, Görögország, Spanyolország, Olaszország, Lettország, Ausztria, Lengyelország, Portugália, Finnország);

- **nem ítéleten alapuló elkobzás** (Németország, Írország, Spanyolország, Ciprus, Lettország, Málta, Portugália, Finnország, Svédország);

- **kiterjesztett hatályú elkobzás és azon bűncselekmények köre, amelyek esetében kiterjesztett hatályú elkobzásra sor kerülhet** (Belgium, Csehország, Észtország, Írország, Görögország, Spanyolország, Olaszország, Ciprus, Lettország, Luxemburg, Magyarország, Lengyelország, Portugália, Svédország);

- **harmadik féltől történő elkobzás** (Észtország, Írország, Görögország, Ciprus, Magyarország, Lengyelország, Portugália, Finnország);

- **befagyasztás** (Ausztria, Portugália);

- **biztosítékok** (Franciaország, Lettország, Portugália, Spanyolország);

- **elkobzást elrendelő határozatok tényleges végrehajtása** (Lettország, Málta, Ausztria, Portugália);

- **a befagyasztott és elkobzott vagyon kezelése** (Belgium, Bulgária, Csehország, Görögország, Franciaország, Horvátország, Ciprus, Lettország, Magyarország, Málta, Portugália, Románia).

2.2. A tagállamokban hozott átültető intézkedések egyedi értékelése

2.2.1. Fogalommeghatározások (2. cikk)

A **2. cikk** meghatározza a „**bűncselekményből származó jövedelem**”, a „**vagyon**”, az „**elkövetési eszközök**”, az „**elkobzás**”, a „**befagyasztás**” és a „**bűncselekmény**” fogalmát.

Több tagállamban nem ültetik át konkrétan ezeket a fogalommeghatározásokat, de a fogalmak megtalálhatók a befagyasztásra és az elkobzásra vonatkozó nemzeti jogszabályokban.

Görögországban és Cipruson az átültető jogszabályok tartalmazzák mindezen kifejezések fogalommeghatározását. A „bűncselekményből származó jövedelem” kifejezést Bulgáriában, Csehországban, Észtországban, Írországban, Horvátországban, Máltán, Portugáliában, Finnországban és Svédországban határozzák meg. A „vagyon” kifejezést Bulgáriában, Csehországban, Írországban, Horvátországban, Lettországban, Magyarországon, Máltán, Portugáliában, Romániában, Szlovéniában és Szlovákiában határozzák meg konkrétan. Az „elkövetési eszközök” kifejezést Csehországban, Máltán és Portugáliában határozzák meg. Az „elkobzás” kifejezést Bulgáriában, Lettországban és Litvániában határozzák meg. A „befagyasztás” kifejezést Ausztriában, Magyarországon és Hollandiában határozzák meg.

2.2.2. Hatály (3. cikk)

A **3. cikk** az irányelv hatályát állapítja meg, mégpedig **azon bűncselekmények meghatározásával, amelyek esetében sor kerülhet befagyasztásra és elkobzásra**. A

3. cikkben az egyéb uniós jogi eszközökre (a)–k) pont) utaló, közvetlen kereszthivatkozások, valamint az adott jogi eszközökben szabályozott bűncselekmények találhatók.

Az egyéb jogi eszközök rendelkezései az elkövetési eszközök és a bűncselekményből származó jövedelem befagyasztásáról és elkobzásáról is rendelkeznek. Az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szóló (EU) 2017/1371 irányelv[14] 10. cikke például konkrétan kimondja, hogy a bűncselekmények elkövetési eszközeinek és az azokból származó jövedelmeknek a befagyasztását és elkobzását lehetővé kell tenni a büntetett bűncselekmények esetében[15].

A tagállamok többsége (Belgium, Csehország, Németország, Horvátország, Olaszország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Hollandia, Ausztria, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovénia, Finnország, Svédország) minden bűncselekmény esetében alkalmaz befagyasztást és elkobzást. Franciaország és Málta a legalább egy év szabadságvesztéssel büntetett összes bűncselekmény esetében lehetővé teszi ezeket. Bulgária, Észtország, Görögország és Spanyolország minden szándékos bűncselekmény esetében lehetővé teszi a befagyasztást és az elkobzást. Szlovákiában minden bűncselekmény esetében lehetővé teszik a befagyasztást és az elkobzást, különösen akkor, ha az elkövetőt súlyos bűncselekmény miatt életfogytig tartó szabadságvesztésre vagy feltétel nélküli szabadságvesztésre ítélik. Írországban adott bűncselekménylista esetében van lehetőség vagyoni eszközök befagyasztására és elkobzására.

2.2.3. Elkobzás (4. cikk)

2.2.3.1. Ítéleten alapuló elkobzás (a 4. cikk (1) bekezdése)

A 4. cikk (1) bekezdése előírja a tagállamok számára, hogy **– a bűncselekmény elkövetése miatti bűnösséget megállapító jogerős ítélettől függően – lehetővé kell tenniük az elkövetési eszközök és a bűncselekményből származó jövedelem, vagy az ilyen elkövetési eszközök vagy jövedelem értékének megfelelő vagyon elkobzását**. A **bűnösséget megállapító jogerős ítélet meghozatalára a terhelt távollétében lefolytatott eljárás keretében is sor kerülhet**.

Valamennyi tagállam lehetővé tette – a bűncselekmény elkövetése miatti bűnösséget megállapító jogerős ítélettől függően – az elkövetési eszközök és a bűncselekményből származó jövedelem elkobzását.

Az elkövetési eszközök vagy jövedelem értékének megfelelő vagyon elkobzása esetében a legtöbb tagállam (Belgium, Bulgária, Csehország, Görögország, Spanyolország, Ciprus, Franciaország, Olaszország, Lettország, Luxemburg, Málta, Magyarország, Ausztria, Lengyelország, Portugália, Szlovénia, Szlovákia, Finnország, Svédország) nemzeti joga rendelkezik az elkövetési eszközökkel és a bűncselekményből származó jövedelemmel egyenértékű egyéb vagyoni eszközök elkobzásának lehetőségéről. Több tagállamban (Németország, Észtország, Írország, Horvátország, Litvánia, Hollandia) az

[14] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1371 irányelve (2017. július 5.) az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről (HL L 198., 2017.7.28., 29–41. o.).

[15] Az irányelv hatálya alá tartozó bűncselekmények körét e jelentés melléklete tartalmazza.

elítélt személy számára elrendelhető az elkobzott vagyoni eszközök értékének megfelelő pénzösszeg megfizetése.

2.2.3.2. Nem ítéleten alapuló elkobzás (a 4. cikk (2) bekezdése)

Amennyiben a 4. cikk (1) bekezdése szerinti, jogerős ítéleten alapuló elkobzás nem lehetséges, a tagállamoknak **legalább azokban az esetekben, amikor az elkobzás a gyanúsított vagy vádlott betegsége vagy szökése miatt vált lehetetlenné, lehetővé kell tenniük az elkövetési eszközöknek és a bűncselekményből származó jövedelemnek az elkobzását**.

A terhelt távollétében lefolytatott eljárás létezése Belgiumban, Észtországban, Hollandiában és Szlovákiában elegendő a 4. cikk (2) bekezdésében foglalt követelmény teljesítéséhez.

Máltán és Ausztriában és betegség és szökés esetében előzetes ítélet nélkül sor kerülhet elkobzásra. A tagállamok többségében (Bulgária, Csehország, Németország, Írország, Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Olaszország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Lengyelország, Portugália, Szlovénia, Finnország) a nemzeti jog túlmutat az irányelv rendelkezésein.

Horvátországban az elkobzásra akkor kerülhet sor, ha: i. a gyanúsított tartósan alkalmatlan a védekezésre vagy nem érhető el a hatóságok számára; és ii. a vagyoni eszközök értéke meghaladja a 60 000 HRK-t (a jelentés kidolgozásakor hozzávetőleg 8000 EUR-t). Bulgária és Szlovénia olyan eljárásokat hozott létre, amelyek lehetővé teszik a vagyoni eszközök polgári eljárások keretében történő elkobzását, ha az adott személyt a jogszabályokban meghatározott bűncselekményekkel vádolják. Ez az elkobzástípus mindkét tagállamban független a bűnösséget megállapító ítélettől.

Romániában a nemzeti jog rendelkezik arról, hogy a közfeladatot ellátó személyektől el kell kobozni azokat a javakat, amelyeknek a jogszerű eredete nem indokolható meg. A bírósági eljárások a vádlott szökése vagy lakcímváltozása esetén a távollétében is lefolytathatók.

Svédországban az átültető intézkedések az elkobzás azon esetére térnek ki, amikor a gyanúsított vagy vádlott elítélése „tartós akadály” (például az elkövető halála vagy az elévülési idő lejárta) miatt nem lehetséges. Görögországban a pénzmosás elleni küzdelmet célzó jogszabályok az elkövető halála, a büntetőeljárás megszűnése vagy elfogadhatatlannak nyilvánítása esetén lehetővé teszik a bűncselekményből származó jövedelem elkobzását.

2.2.4. Kiterjesztett hatályú elkobzás (5. cikk)

2.2.4.1. Kiterjesztett hatályú elkobzás (az 5. cikk (1) bekezdése)

Az **5. cikk** a kiterjesztett hatályú elkobzásra vonatkozó rendelkezéseket állapítja meg, amelyek **előírják a tagállamok számára, hogy tegyék lehetővé az elítélt személy tulajdonában lévő vagyon elkobzását, ha: i. a bűncselekmény valószínűleg gazdasági hasznot eredményez; és ii. az ügy körülményei alapján a vagyon bűncselekményből származik**.

Az elemzés szerint a tagállamokban eltérőek a bizonyítási követelmények[16]. Ausztriában a kiterjesztett hatályú elkobzás kizárólag akkor engedélyezett, ha „észszerűen feltételezhető”, hogy a vagyon jogellenes cselekményből származik. Észtországban, Cipruson és Hollandiában a bíróság „vélelmezheti”, hogy a vagyoni eszközök jogellenes tevékenységekből származnak. Csehországban a kiterjesztett hatályú elkobzás szükségessé teszi a bíróság számára annak „mérlegelését”, hogy a vagyon egy része bűncselekményekből származik-e. Spanyolországban a bíróságnak „megalapozott, objektív bizonyítékok alapján kell határoznia” arról, hogy a vagyon jogellenes tevékenységekből származik-e. Lettországban, Litvániában és Máltán a bíróságok kötelesek „észszerűen vélelmezni”, hogy a vagyon tiltott tevékenységből származik. Belgiumban „súlyos és konkrét jeleknek” kell utalnia arra, hogy az előnyök bűncselekményből fakadnak. Svédországban a bíróságnak „egyértelműen valószínűbbnek” kell tekintenie, hogy „a vagyon bűncselekményből származó jövedelem, nem pedig eltérő eset áll fenn”. Romániában a bíróságnak „meg kell győződnie” arról, hogy a vagyon bűncselekményből származik.

A tagállamok többségében (Belgium, Bulgária, Csehország, Ciprus, Németország, Észtország, Spanyolország, Horvátország, Magyarország, Írország, Olaszország, Litvánia, Luxemburg, Lettország, Málta, Lengyelország, Portugália, Románia) az átültető jogszabályok tartalmaznak olyan kritériumokat, amelyek segítséget nyújtanak a nemzeti bíróságnak annak eldöntésében, hogy a kérdéses vagyoni eszközök jogellenes cselekményből származnak-e (például az érintett személy jogszerű jövedelme nem arányos a vagyoni eszközeinek értékével vagy a pénzügyi helyzetével és az életmódjával). Több tagállamban a kiterjesztett hatályú elkobzás nem lehetséges, ha a vagyon értéke nem ér el egy bizonyos küszöbértéket, például Litvániában 12 500 EUR-t és Lengyelországban 200 000 PLN-t (a jelentés kidolgozásakor hozzávetőleg 47 000 EUR-t). A gyanúsított vagy vádlott jogszerű jövedelme és vagyona közötti aránytalanságnak Bulgáriában legalább 150 000 BGN-nak (a jelentés kidolgozásakor hozzávetőleg 76 700 EUR-nak), Szlovéniában pedig legalább 50 000 EUR-nak kell lennie. A gyanúsított jogszerű jövedelme és vagyona aránytalanságának fennállása a szlovák jogban is követelmény; az aránytalanságnak legalább az országos minimálbér 1 500-szorosát kell kitennie.

Egyes tagállamok megállapították azt a határidőt, amelyen belül a megszerzett vagyoni eszközök bűncselekményből származónak tekinthetők (például Belgiumban, Magyarországon, Portugáliában és Romániában a vádemelés előtti öt év; Cipruson és Írországban a vádemelés előtti hat év; Bulgáriában a vádemelés előtti tíz év; Csehországban, Litvániában és Lengyelországban a bűncselekmény elkövetése előtti öt év, Hollandiában pedig a bűncselekmény elkövetése előtti hat év).

Bulgária és Szlovénia ezt a rendelkezést a polgári jogi vagyonelkobzásra vonatkozó jogszabályain keresztül ültette át, amelyek szerint a bűncselekmény miatt el nem ítélt személy vagyona elkobozható.

[16] Az eltérő nemzeti előírások megfogalmazásának összehasonlításakor bizonyos fokú körültekintésre van szükség, mivel a belső jogban eltérő értelmezések vannak.

2.2.4.2. Azon bűncselekmények köre, amelyek esetében a kiterjesztett hatályú elkobzást lehetővé kell tenni (az 5. cikk (2) bekezdése)

Az **5. cikk (2) bekezdése** arról rendelkezik, hogy **a kiterjesztett hatályú elkobzásnak *legalább* bizonyos, konkrétan felsorolt bűncselekmények**[17] esetében, valamint **az irányelv 3. cikkében foglalt azon bűncselekmények** esetében **elérhetőnek kell lennie, amelyekre (valamely uniós jogi eszköz vagy a nemzeti jog értelmében) a maximálisan kiszabható szabadságvesztés legalább négy év**.

A tagállamok többsége (Belgium, Bulgária, Csehország, Észtország, Írország, Görögország, Spanyolország, Horvátország, Magyarország, Ausztria, Portugália, Szlovénia, Finnország, Svédország) összeállította azokat a konkrét bűncselekménylistákat, amelyek esetében lehetővé teszi a kiterjesztett hatályú elkobzást. Ezenfelül több tagállam a kiterjesztett hatályú elkobzást a legalább három év (Ausztria) vagy a legalább négy év (Csehország, Finnország, Svédország) szabadságvesztéssel büntethető bűncselekmények esetében is lehetővé teszi. Németország, Olaszország, Ciprus és Litvánia a kiterjesztett hatályú elkobzást minden bűncselekmény esetében lehetővé teszi. Málta a kiterjesztett hatályú elkobzást az egy évnél hosszabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében teszi lehetővé. Franciaország a kiterjesztett hatályú elkobzást a legalább öt év szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében teszi lehetővé. Írország, Luxemburg és Románia a kiterjesztett hatályú elkobzást minden olyan bűncselekmény esetében lehetővé teszi, amely legalább négy év szabadságvesztéssel büntetendő. Több tagállamban (Franciaország, Lettország, Luxemburg, Hollandia, Lengyelország, Románia, Finnország) az átültető jogszabályok tartalmazzák azt a követelményt, hogy a bűncselekménynek olyan nagyságrendűnek kell lennie, hogy pénzügyi hasznot keletkeztessen. Az esetek többségében a kiterjesztett hatályú elkobzást az 5. cikk (2) bekezdésében előírt bűncselekmények esetében többnyire lehetővé teszik.

2.2.5. Harmadik féltől történő elkobzás (6. cikk)

A **6. cikk** előírja a tagállamok számára, hogy **lehetővé kell tenniük az olyan, bűncselekményből származó jövedelem elkobzását, amelyet – közvetlenül vagy közvetve – a gyanúsított vagy vádlott harmadik felekre ruházott át, vagy amelyet harmadik felek a gyanúsítottól vagy vádlottól szereztek.** A 6. cikk szerint a harmadik féltől történő elkobzást legalább azokban az esetekben lehetővé kell tenni, amikor a harmadik félnek tudomása volt vagy tudomása kellett, hogy legyen arról, hogy az átruházás vagy a szerzés célja az elkobzás elkerülése volt.

Belgium, Magyarország, Ausztria és Szlovákia az elkobzásra vonatkozó általános szabályokra hagyatkozik, amelyek a javak illegális eredetére irányulnak, és amelyek lehetővé teszik a javak elkobzását függetlenül attól, hogy azok a gyanúsított vagy vádlott, illetve harmadik fél tulajdonát képezik-e. A többi tagállam konkrét rendelkezéseket vezetett be a harmadik féltől történő elkobzásra.

Az a „mentális” követelmény, hogy a harmadik feleknek „[…] tudomásuk volt vagy tudomásuk kellett, hogy legyen arról, hogy az átruházás vagy a szerzés célja az elkobzás elkerülése volt” a legtöbb tagállam (Bulgária, Csehország, Németország, Észtország,

[17] Az 5. cikk (2) bekezdésének tartalma e jelentés mellékletében található.

Írország, Görögország, Spanyolország, Ciprus, Litvánia, Málta, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Szlovénia, Finnország, Svédország) átültető jogszabályaiban tükröződik. Franciaországban, Lettországban és Luxemburgban az átültető jogszabályok az elítélt személy „rendelkezésére álló" vagyon elkobzására hivatkoznak. Az olaszországi jogszabályok lehetővé teszik azoknak a javaknak, illetve annak a haszonnak az elkobzását, amely(ek)et az elítélt személy „természetes személy vagy jogi entitás közvetítésével" birtokol. A horvátországi jogszabályok „az adott személy részére átruházott vagy az általa nem jóhiszeműen szerzett", tiltott tevékenységből származó vagyon elkobzására hivatkoznak.

A 6. cikk csak azon jövedelem elkobzására hivatkozik, amelyet „– közvetlenül vagy közvetve – harmadik felekre ruháztak át, vagy amelyet harmadik felek szereztek". Mindazonáltal egyes tagállamokban (Csehország, Németország, Észtország, Írország, Görögország, Franciaország, Ciprus, Litvánia, Luxemburg, Hollandia, Ausztria, Portugália) az átültető jogszabályok lehetővé teszik a harmadik felekre átruházott vagy az általuk szerzett elkövetési eszközök elkobzását is.

Romániában a nemzeti jog rendelkezik a családtagoktól és a jogi entitásoktól történő vagyonelkobzásról. Bulgáriában a polgári jogi vagyonelkobzásra vonatkozó jogszabályokba ültették át a rendelkezést, amely konkrét bűncselekménylistára alkalmazandó.

A 6. cikk (2) bekezdése arról rendelkezik, hogy a jóhiszemű harmadik felek jogai nem sérülhetnek. Szinte minden tagállam átültető jogszabályai megfelelnek az irányelv ezen rendelkezésének és biztosítják a jóhiszemű harmadik felek jogainak védelmét.

2.2.6. Befagyasztás (7. cikk)

A **7. cikk (1) bekezdése** előírja a tagállamok számára, hogy **meg kell hozniuk az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy az esetleges későbbi elkobzás céljából vagyon befagyasztása legyen elrendelhető**. A **vagyon eltűnésének (azaz értékesítésének, átruházásának, elköltésének vagy elpazarlásának) elkerülése érdekében** ez a bekezdés a **vagyon halaszthatatlan befagyasztásáról** is rendelkezik.

A vagyon későbbi elkobzás céljából történő befagyasztását minden tagállam lehetővé teszi. Németország, Csehország, Észtország, Írország, Olaszország, Lettország, Luxemburg, Magyarország, Lengyelország, Portugália, Szlovákia és Svédország az ügyészségeire és a bűnüldöző hatóságaira hatáskört ruházott annak érdekében, hogy halaszthatatlan intézkedéseket hozzanak és vagyonbefagyasztást rendeljenek el a bíróság általi engedélyezés előtt. Belgiumban, Bulgáriában, Görögországban, Spanyolországban, Magyarországon, Cipruson, Litvániában, Máltán, Hollandiában, Ausztriában, Szlovéniában és Romániában az átültető jogszabályokat úgy lehetett értelmezni, hogy az átmeneti intézkedések „halaszthatatlanságával" járnak.

A **7. cikk (2) bekezdése** előírja a tagállamok számára, hogy lehetővé kell tenniük a **harmadik fél birtokában lévő vagyon későbbi elkobzás céljából** történő befagyasztását. Ez minden tagállamban lehetséges.

2.2.7. Jogi biztosítékok (8. cikk)

Az irányelv nem csupán a gyanúsítottak vagy vádlottak, hanem a büntetőeljárás alá nem vont harmadik felek jogait is érinti. A 8. cikk konkrét jogi biztosítékokat és jogorvoslati

lehetőségeket állapít meg, amelyek célja a befagyasztási és/vagy elkobzási intézkedésekkel érintett személyek alapvető jogai védelmének garantálása.

A **8. cikk (1) bekezdése** előírja, hogy **a befagyasztási vagy elkobzási intézkedések által érintett személyeknek – jogaik védelme érdekében – rendelkezniük kell a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való joggal.** Egyik tagállam nemzeti végrehajtási intézkedése sem tükrözi kifejezetten ennek a rendelkezésnek a szövegét. A tagállamoknak elsősorban a büntetőeljárási törvényükbe foglalt intézkedések útján kellett az irányelv ezen követelményére kitérniük.

A **8. cikk (2) bekezdése** előírja, hogy **a befagyasztást elrendelő határozatot meg kell indokolni, és azt – a végrehajtása után – a lehető leghamarabb közölni kell az érintett személlyel**. Amennyiben a folyamatban lévő nyomozás veszélyeztetésének elkerülése érdekében szükséges, az illetékes hatóságok elhalaszthatják a közlést.

A tagállamok többségében a nemzeti végrehajtási intézkedések arra utalnak, hogy a befagyasztást elrendelő határozatokat megindokolják és közlik az érintett személlyel. Egy tagállamban nem egyértelmű, hogy a határozatot egyénileg közlik-e az érintett személlyel, mivel a nemzeti végrehajtási intézkedések arról rendelkeznek, hogy a befagyasztást elrendelő határozatot a kormányzati közlönyben kell közölni. A haladéktalan közlés ténye a tagállamok felének (Belgium, Csehország, Észtország, Görögország, Franciaország, Horvátország, Litvánia, Luxemburg, Ausztria, Lengyelország, Szlovénia, Finnország, Svédország) jogszabályaiban tükröződik. A tagállamok többségében (Belgium, Csehország, Észtország, Írország, Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Ausztria, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovákia, Finnország) a jogszabályok kifejezetten lehetővé teszik a befagyasztást elrendelő határozat közlésének elhalasztását a folyamatban lévő nyomozás veszélyeztetésének elkerülése érdekében.

A **8. cikk (3) bekezdése** arról rendelkezik, hogy a **befagyasztást elrendelő határozat kizárólag addig marad hatályban, ameddig az a vagyon esetleges elkobzás céljából történő megőrzéséhez szükséges**. Szinte minden tagállam biztosítja, hogy a befagyasztást elrendelő határozat mindaddig hatályban maradjon, ameddig szükséges.

A **8. cikk (4) bekezdése** kimondja, hogy az **érintett személy bíróság előtt megtámadhatja a befagyasztást elrendelő határozatot**. A kötelezettséget a tagállamok többségében a büntetőeljárásra vonatkozó általános szabályok útján ültetik át.

A **8. cikk (5) bekezdése** előírja, hogy **haladéktalanul vissza kell szolgáltatni azt a befagyasztott vagyont, amelyet később nem koboznak el**. A követelmény kifejezetten tükröződik a tagállamok többségének (Belgium, Csehország, Észtország, Görögország, Franciaország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovénia, Szlovákia, Svédország) nemzeti végrehajtási intézkedéseiben.

A **8. cikk (6) bekezdése** előírja, hogy **bármely, elkobzást elrendelő határozatot meg kell indokolni, és a határozatot közölni kell az érintett személlyel**. **Az érintett személynek lehetősége kell, hogy legyen a határozat bíróság előtti megtámadására**. A kötelezettséget a tagállamok többségében a büntetőeljárásra vonatkozó általános szabályok útján ültetik át.

A **8. cikk (7) bekezdése** arról rendelkezik, hogy **annak a személynek, akinek a vagyonát az elkobzást elrendelő határozat érinti, az elkobzási eljárás során joga van ügyvédi segítség igénybevételéhez**. Minden tagállam átültette ezt a rendelkezést azokra az esetekre, ha az elkobzást elrendelő határozat által érintett személyt bűncselekmény elkövetésével vádolják. A helyzet azonban kevésbé egyértelmű az elkobzási eljárás által érintett egyéb személyek vonatkozásában.

A **8. cikk (8) bekezdése** lehetővé teszi **az 5. cikkben említett eljárásban érintett személy számára, hogy vitassa az ügy körülményeit, beleértve azokat a konkrét tényeket és rendelkezésre álló bizonyítékokat, amelyek alapján a vagyon bűncselekményből származó vagyonnak minősül**. A kötelezettséget a tagállamok többségében a büntetőeljárásra vonatkozó általános szabályok útján ültetik át.

A **8. cikk (9) bekezdése** előírja, hogy **harmadik felek jogosultak tulajdonjog vagy más vagyoni jogok érvényesítésére**. Több tagállamban (Belgium, Ciprus, Németország, Észtország, Görögország, Luxemburg, Ausztria, Portugália) a büntetőeljárási törvény kifejezetten hivatkozik a harmadik felek azon jogára, hogy részt vehetnek elkobzási eljárásban. Más tagállamokban (Írország, Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Olaszország, Lettország, Magyarország, Málta, Hollandia, Szlovénia, Románia, Finnország, Svédország) ezt a követelményt az elkobzásban „érdekelt" vagy „érintett" személy tulajdonjog-érvényesítési jogaira vonatkozó általános büntetőeljárási szabályok útján ültetik át. Több tagállamban a harmadik felek polgári eljárás keretében érvényesíthetik jogaikat.

A **8. cikk (10) bekezdése** előírja, hogy **az elkobzási intézkedés nem akadályozhatja a sértettet igényének érvényesítésében**. A tagállamok többségében az átültető jogszabályok biztosítják, hogy az elkobzási intézkedés ne akadályozza a sértettet igényének érvényesítésében.

2.2.8. Hatékony elkobzás és végrehajtás (9. cikk)

A **9. cikk** előírja a tagállamok számára, hogy **tegyék lehetővé a befagyasztandó és elkobzandó vagyon felderítését és felkutatását azt követően is, hogy a bűnösséget megállapító jogerős ítélet meghozatalára sor került. Ez azt a célt szolgálja, hogy akkor is lehetővé váljon az elkobzást elrendelő határozatok teljes körű végrehajtása, ha kezdetben nem azonosítottak vagyont vagy elegendő vagyont, és így az elkobzást elrendelő határozatot nem hajtották végre**.

A tagállamok többségének (Belgium, Csehország, Németország, Észtország, Spanyolország, Görögország, Franciaország, Olaszország, Litvánia, Magyarország, Málta, Hollandia, Ausztria, Lengyelország, Portugália, Szlovákia, Finnország és Svédország) nemzeti büntetőjogi rendelkezései lehetővé teszik az illetékes hatóságok számára, hogy – az elkobzást elrendelő, kiadott határozat teljes körű végrehajtása érdekében – azt követően is felderíthessék és felkutathassák az elítélt személy vagyonát, ha a bűnösséget megállapító jogerős ítélet meghozatalára sor került. Lettország új jogszabályt fogadott el az irányelv ezen követelményének való megfelelés érdekében.

Észtországban az átültető jogszabály előírja, hogy a bírósági ítélet hatálybalépésétől számított két éven belül pénzügyi vizsgálatot kell indítani. Hasonló feltétel létezik Szlovéniában, de a vizsgálatot egy éven belül meg kell indítani. Görögországban az átültető jogszabály kifejezetten lehetővé teszi a vagyon vagy a vagyoni eszközök ítélethozatal utáni befagyasztását. Bulgáriában ezt a követelményt a büntetőjogi

szankciók végrehajtásáról és az őrizetről szóló törvénybe, valamint az adózás és a társadalombiztosítás eljárási szabályzatába foglalt intézkedésekkel ültetik át. Egy tagállamban (Belgiumban) az átültető jogszabály a lefoglalásért és elkobzásért felelős központi hivatalra ruházza az ítélethozatal utáni vagyonfelkutatás hatáskörét.

2.2.9. A befagyasztott és elkobzott vagyon kezelése (10. cikk)

A **10. cikk (1) bekezdése** előírja, hogy minden tagállamnak biztosítania kell **az esetleges későbbi elkobzás céljából befagyasztott vagyon megfelelő kezelését**. Minden tagállam elfogadott az esetleges későbbi elkobzás céljából befagyasztott vagyon megfelelő kezelését célzó rendelkezéseket. 13 tagállam (Belgium, Bulgária, Csehország, Írország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Portugália, Románia) vagyonkezelő hivatalokat hozott létre, illetve hoz létre a befagyasztott vagyon gazdasági értékének megőrzése céljából történő vagyonkezelés biztosítása érdekében.

A **10. cikk (2) bekezdése** arra kötelezi a tagállamokat, hogy **szükség esetén gondoskodjanak a vagyon értékesítéséről vagy átruházásáról**. Szinte minden tagállam elfogadott olyan intézkedéseket, amelyek ezt a kötelezettséget ültetik át. Két tagállamban a befagyasztott vagyon értékesítését vagy átruházását kizárólag ingóságok esetében teszik lehetővé.

A **10. cikk (3) bekezdése** előírja a tagállamok számára, hogy **mérlegeljék az elkobzott vagyon közérdekű vagy társadalmi célokra történő újrafelhasználását**. A 10. cikk (3) bekezdésének nem kötelező jellege ellenére 19 tagállamban (Belgium, Bulgária, Csehország, Németország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Olaszország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Ausztria, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovénia) létezik külön jogszabály az elkobzott vagyon közérdekű vagy társadalmi célokra történő felhasználásáról[18].

2.2.10. Statisztikák (11. cikk)

A **11. cikk** a következőkre vonatkozó **statisztikák gyűjtésére és megőrzésére** kötelezi a tagállamokat: **i. a befagyasztást és elkobzást elrendelő és végrehajtott határozatok száma; valamint ii. a befagyasztott vagyon és a visszaszerzett vagyon becsült értéke az elkobzás időpontjában**. A tagállamok évente kötelesek megküldeni ezeket az adatokat a Bizottságnak.

11 tagállam (Bulgária, Csehország, Görögország, Franciaország, Olaszország, Ciprus, Litvánia, Málta, Portugália, Szlovénia, Svédország) konkrétan átültette nemzeti jogszabályaiba a statisztikák gyűjtésére vonatkozó követelményt. A többi tagállam nem ültette át konkrétan ezt a követelményt a nemzeti jogszabályaiba, a többségük mindazonáltal statisztikai adatokat küldött a Bizottságnak.

[18] Fontos rámutatni, hogy az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv (13) preambulumbekezdése arra ösztönzi a tagállamokat, hogy az irányelvben említett bűncselekményekhez felhasznált eszközöket és az abból származó jövedelmeket lefoglalásuk és elkobozásuk után az áldozatok támogatására és védelmére fordítsák, beleértve az áldozatok kárainak megtérítését. További részletek az Európai Bizottság második eredményjelentésében találhatók (COM(2018) 777 final) és (SWD(2018) 473 final).

2017-ben és 2018-ban a tagállamok többsége – a Bizottság kérésére – statisztikai adatokat küldött a Bizottságnak a 11. cikk értelmében. Az elemzés azt szemlélteti, hogy a 11. cikk ugyan előrehaladást eredményezett a befagyasztásra és az elkobzásra vonatkozó adatgyűjtési gyakorlatok terén, még mindig sokat lehetne tenni a fejlődésért, különösen a befagyasztást és elkobzást elrendelő határozatoknak egy másik tagállamban történő végrehajtására irányuló megkeresések számára, valamint a más tagállambeli végrehajtást követően visszaszerzett vagyon értékére vonatkozó adatok tekintetében[19]. A tagállamok tovább tudták javítani a vagyonvisszaszerzési folyamatban részt vevő különböző hatóságok (például vagyonvisszaszerzési hivatalok, bűnüldöző és igazságügyi hatóságok, vagyonkezelő hivatalok) közötti koordinációt annak biztosítása érdekében, hogy az adatok teljes képet adjanak a tagállamokban fennálló helyzetről.

Az elkobzási gyakorlatok és politikák megfelelő értékeléséhez elengedhetetlen a megbízható statisztikai bázis. Ezért a beérkezett adatok rendelkezésre állásának és minőségének értékelése során szükség lesz az Eurostat szakértelmére. Az Eurostat befagyasztásra és elkobzásra irányuló jövőbeli adatgyűjtésekbe való bevonása következtében javulhat a tagállamokon belüli koordináció.

3. A NEM ÍTÉLETEN ALAPULÓ ELKOBZÁSRA VONATKOZÓ TOVÁBBI KÖZÖS SZABÁLYOK BEVEZETÉSÉNEK MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁRA ÉS LEHETSÉGES ELŐNYEIRE VONATKOZÓ ÉRTÉKELÉS

Az irányelv elfogadásakor az Európai Parlament és a Tanács közös nyilatkozatot adott ki, amelyben felszólította a Bizottságot, hogy „– *a lehető leghamarabb és a tagállamok jogi hagyományai és rendszerei közötti különbségek figyelembevételével – készítsen elemzést a bűnözői tevékenységekből származó jövedelem elkobzására vonatkozó további közös szabályok bevezetésének megvalósíthatóságáról és előnyeiről, az olyan esetek tekintetében is, ha ezekért a tevékenységekért konkrét személyt vagy személyeket nem ítélnek el*.”[20]

Erre a felszólításra adott válaszának kidolgozásakor a Bizottság három szakértői értekezletet szervezett a nem ítéleten alapuló elkobzás témakörében[21], és közzétette „A nem ítéleten alapuló elkobzási intézkedések elemzése az Európai Unióban” című bizottsági szolgálati munkadokumentumot[22]. Az elemzés a társjogalkotóknak adott – e jelentésben közölt – válasz kidolgozása közbenső lépésének minősült.

A bizottsági szolgálati munkadokumentumban a Bizottság megjegyezte, hogy a tagállamokban alkalmazott, nem ítéleten alapuló elkobzási rendszerek eltérőek. Ezek a rendszerek az irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében előírt hagyományos, nem ítéleten alapuló elkobzástól a távolabbra mutató intézkedésekig, többek között a következőkig terjednek: i. a tiltott tevékenységből származó vagyoni eszközök ellen irányuló eljárások

[19] A tagállamoknak jelenleg csak akkor kell adatokat szolgáltatniuk a Bizottság részére, ha azok központi szinten rendelkezésre állnak. Az irányelv 11. cikkének (3) bekezdése arra ösztönzi őket, hogy központi szinten gyűjtsék az adatokat.

[20] 7329/1/14 REV 1 ADD 1 tanácsi dokumentum.

[21] Két értekezletet 2016-ban, szeptember 16-án és november 17-én, egy értekezletet pedig 2019. szeptember 9-én.

[22] SWD(2019) 1050 final.

(dologi jogi eljárások[23]) vagy ii. a tisztázatlan vagyonszerzésre irányuló intézkedések[24]. Bár a hagyományos, nem ítéleten alapuló elkobzás szinte kizárólag a büntetőjogon alapul, a dologi jogi vagy a tisztázatlan vagyonszerzésre irányuló eljárásokat büntetőjogi, polgári jogi vagy közigazgatási jogi eljárásokban alkalmazzák.

Az elkobzásról szóló irányelv átültetését követően fokozottabb konvergencia figyelhető meg a tagállamok nem ítéleten alapuló elkobzási rendszerei között. Továbbra is jelentős eltérések vannak azonban a nem ítéleten alapuló elkobzási intézkedések hatálya és kialakítása tekintetében. Ahogyan a Bizottság értékelése megerősítette, a tagállamok többsége túllépett az irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt minimumkövetelményeken.

Az uniós tagállamokban az irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében előírtnál távolabbra mutató rendszerek felé mutat a tendencia a nem ítéleten alapuló elkobzás esetében. A Bizottság által a bizottsági szolgálati munkadokumentumban közölt elemzés megállapította, hogy a nem ítéleten alapuló elkobzás esetében szintén a távolra mutató és stabil rendszerek tudnak eleget tenni a nemzeti bíróságok és az Emberi Jogok Európai Bírósága által megállapított alapvető jogi követelményeknek.

Több tagállamnak stabilabb a nem ítéleten alapuló elkobzási rendszere, amely dologi jogi eljárásokra vagy tisztázatlan vagyonszerzésre irányuló eljárásokra hagyatkozik. Ezek a rendszerek hatékonynak bizonyultak a bűncselekményekből származó vagyoni eszközök visszaszerzésében. Néhány tapasztalat, például az Olaszországban és Németországban alkalmazott, nem ítéleten alapuló elkobzási eljárás különösen ígéretesnek tűnik. A Bizottság részletesebben elemezni fogja, hogy ezek a modellek milyen mértékben szolgálhatnak mintaként a nem ítéleten alapuló elkobzás lehetséges jövőbeli európai rendszeréhez. A Bizottság e területen végzett elemzését azonban jelenleg szakértői értekezletek és elméleti megfontolások vezérlik. A 2.2.10. szakasz („Statisztikák (11. cikk)”) szerinti megállapítások alapján a tagállamok által az irányelv 11. cikke értelmében benyújtott statisztikai adatok jelenleg nem használhatók megbízható alapként a nem ítéleten alapuló elkobzás értékeléséhez. Ez akadályozza a Bizottságot abban, hogy mennyiségi szempontú elemzést végezzen a nemzeti rendszerek hatékonyságáról.

A vagyonvisszaszerzési rendszerek megerősítésére irányuló erőfeszítéseket a politikai és társadalmi hátterükben kell vizsgálni. A szervezett bűnözés továbbra is a biztonságunkat veszélyeztető egyik legnagyobb fenyegetés, és a közvélemény számára az egyik legaggasztóbb tényező. A szervezett bűnözői csoportok könnyen alkalmazkodnak az új fejleményekhez és folyamatosan találnak új módszereket a felderítés elkerüléséhez. E csoportok gyakran különböző típusú súlyos bűncselekményekben vesznek részt, és külső kutatások[25] azzal érvelnek, hogy a szervezett bűnözés gazdaságba való beszivárgása jelentős mértékűnek tekinthető a tagállamok csaknem felében. Egyértelmű, hogy az EU-ban jelenleg lefoglalás tárgyát képező vagyoni eszközök nincsenek összhangban a

[23] Dologi jogi eljárásokat (nem személyek, hanem vagyoni eszközök elleni keresetet) jogellenes cselekmény útján szerzett vagyoni eszközök elkobzása érdekében indítanak.

[24] A tisztázatlan vagyonszerzésre irányuló eljárások valamely személy által szerzett tényleges vagyont hasonlítják össze az adott személy által bejelentett jövedelemmel a kettő közötti esetleges eltérés feltárása érdekében. Az állítólagos bűncselekménnyel való közvetlen vagy közvetett kapcsolat megállapítása nem szükséges.

[25] MORE – a súlyos bűncselekmények és szervezett bűnözés legális vállalkozásokba való beszivárgása kockázatának modellezése és feltérképezése Európa területén és gazdasági ágazataiban, megtekinthető a következő internetcímen: https://www.swp-berlin.org/en/projects/completed-projects-compl/more/

bűnüldöző hatóságok vagy a közvélemény elvárásaival. A szervezett bűnözés kihatással van a közvetlen áldozataira, de a legális gazdaságba való beszivárgása az EU belső piacát is fenyegeti. Ez viszont kihatással van a közvéleménynek a semleges és hatékony közintézményekbe és a jogállamiságba vetett bizalmára. Az EU-nak és a tagállamainak ezért továbbra is arra kell törekedniük, hogy az EU egészében fokozódjon a befagyasztás és az elkobzás mértéke.

A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a nem ítéleten alapuló elkobzás területén megvalósítható a további intézkedések bevezetése, és előnyökkel járhat a bűncselekményből származó jövedelem befagyasztása és elkobzása mértékének fokozásában.

4. A JOGELLENESEN SZERZETT VAGYONI ESZKÖZÖK AZONOSÍTÁSA ÉS FELKUTATÁSA

A vagyoni eszközök befagyaszthatósága és elkobozhatósága közvetlenül attól függ, hogy a hatóságoknál rendelkezésre áll-e kapacitás azok tényleges felkutatására és azonosítására. A 2007/845/IB tanácsi határozat azt előíró minimumkövetelményeket állapít meg, hogy a tagállamok kötelesek nemzeti vagyonvisszaszerzési hivatalt létrehozni vagy kijelölni annak érdekében, hogy elősegítsék az olyan, bűncselekményből származó jövedelmek és bűncselekményhez kapcsolódó egyéb tulajdon felkutatását és azonosítását, amelyek befagyasztási, lefoglalási vagy elkobzási határozat tárgyává válhatnak.

2015 óta minden tagállam kijelölte a saját vagyonvisszaszerzési hivatalát, és az Europol SIENA rendszere lett a vagyonvisszaszerzési hivatalok által előnyben részesített, biztonságos információcsere-rendszer (valamennyi vagyonvisszaszerzési hivatal számára, Ciprus, Málta, Románia és Szlovénia kivételével amelyeknek vagyonvisszaszerzési hivatali alegységeik vannak a SIENA rendszerben). A vagyonvisszaszerzési hivatalok közötti információcsere az elmúlt nyolc év során drasztikusan megnőtt, a 2012. évi 539-ről 2019-ben 7 659-re.

A Bizottság 2009 óta szervezi meg az EU ARO Platform üléseit a bevált gyakorlatok vagyonvisszaszerzési hivatalok közötti kicserélése, stratégiai és operatív kérdések megvitatása, valamint az információmegosztás megkönnyítése érdekében. A Bizottság és az Europol 2011 óta könnyített szakértői értékelési folyamatot is szervez a nemzeti vagyonvisszaszerzési rendszerek kulcsfontosságú elemeinek felülvizsgálata érdekében.

Ez utóbbiak – a vagyonvisszaszerzésre és a vagyonvisszaszerzési hivatalok fokozottabb együttműködésére helyezett nagyobb hangsúly mellett – egyre több vagyonfelkutatási megkereséssel szembesülnek, amelyeknek a kezelésére képesnek kell lenniük. A vagyonvisszaszerzési hivatalok több problémát vetettek fel széles körben az uniós biztonságpolitika 2017. évi átfogó értékelése[26] keretében, valamint az ARO Platform 2019. májusi ülésén. E problémák többek között a következők:

[26] Bizottsági szolgálati munkadokumentum: „Az uniós biztonságpolitika átfogó értékelése”, SWD(2017) 278 final, megtekinthető a következő internetcímen: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b43f3517-720a-11e7-b2f2-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

- a vagyonvisszaszerzési hivatalok számára mielőbb hozzáférést kell biztosítani a minimális adatkészlethez;

- a SIENA rendszeren keresztül információcserét kell bonyolítani a bűncselekményekhez kapcsolódó információk mielőbbi és biztonságos közlésének lehetővé tétele érdekében;

- bővíteni kell a vagyonvisszaszerzési hivatalok hatásköreit (például halaszthatatlan befagyasztási hatáskörök, valamint a bűnösséget megállapító jogerős ítélet meghozatala utáni vagyonfelkutatásra való képesség);

- ki kell tűzni azokat a rögzített és szigorú határidőket, amelyeken belül a vagyonvisszaszerzési hivataloknak reagálniuk kell a partneri megkeresésekre.

A Bizottság meg fogja vizsgálni a jogellenesen szerzett vagyoni eszközök felkutatásának és azonosításának további javítását célzó lehetőségeket.

5. A NEMZETKÖZI DIMENZIÓ ÉS A VAGYONVISSZASZERZÉS

A bűncselekményekből származó vagyoni eszközök befagyasztása és elkobzása a nemzetközi szintű súlyos bűncselekmények és szervezett bűnözés ellen is hatékony eszköznek minősül. A nemzetközi szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezmény[27] (UNTOC, elfogadás éve: 2000) és a korrupció elleni egyezmény[28] (UNCAC, elfogadás éve: 2003) a részes államok számára a következőket előíró rendelkezéseket tartalmaz: i. a tiltott tevékenységből származó vagyoni eszközök területükön való felkutatásának, befagyasztásának és elkobzásának lehetővé tétele; valamint ii. a vagyonvisszaszerzési folyamat keretében történő információcsere és együttműködés. Ezeket az egyezményeket az Európai Unió és annak valamennyi tagállama ratifikálta, és csaknem világszerte alkalmazandóak, mivel mindkét egyezményt több mint 185 ország ratifikálta.

Az Európa Tanács pénzmosásról és elkobzásról szóló, 2005-ben elfogadott varsói egyezménye[29] egy másik fontos nemzetközi megállapodás. Az egyezmény lehetővé teszi a vagyoni eszközök befagyasztását és elkobzását, valamint a vagyonvisszaszerzés területén folytatott nemzetközi együttműködést. Ezt az egyezményt az Európa Tanács tagjainak többsége – köztük 21 uniós tagállam – ratifikálta. Az információcserére és a kölcsönös jogsegélyre vonatkozó rendelkezéseit sikeresen alkalmazták számos olyan esetben, amely a tagállamok és a szomszédos országok közötti együttműködéshez kapcsolódott.

A pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem összefüggésében a Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) előírásai hasonló intézkedéseket tartalmaznak, és megkövetelik az országoktól, hogy határozott befagyasztási és elkobzási intézkedéseket léptessenek életbe, továbbá képesek legyenek együttműködni a vagyoni eszközök visszaszerzése érdekében. A FATF elismeri, hogy „a bűncselekményből származó haszon csökkentése érinti a kockázat és a haszon egyensúlyát, és a profitvesztési kilátások elrettenthetnek egyeseket a bűncselekménytől. Lehetővé teheti továbbá a

[27] https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html
[28] https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/ratification-status.html
[29] Az Európa Tanács egyezménye a pénzmosásról, a bűncselekményekből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról (CETS 198).

bűncselekmény áldozata számára, hogy még abban az esetben is részleges vagy teljes kártalanításban részesüljön, ha a befolyt jövedelmet a világ különböző részei között mozgatják. Ez különösen releváns a vagyonvisszaszerzés esetében"[30].

Az ENSZ és az Európa Tanács egyezményei szerinti kölcsönös segítségnyújtási eljárások formális jellegűek, és az előkészítésük sok időt vehet igénybe. Ezért elengedhetetlen, hogy az ilyen eljárások indítása előtt az érintett országok hatóságai között informális egyeztetésekre kerüljön sor. Ezáltal megfelelően előkészíthető valamennyi releváns információ a megkeresést fogadó tagállam követelményei szerint, és elkerülhető, hogy eljárási hiba miatt újra kelljen indítani az eljárást. Ezekhez az eljárásokhoz jelentős támogatást nyújtanak a vagyonvisszaszerzési szakembereket tömörítő hálózatok, például a Camdeni vagyonvisszaszerzési ügynökségközi hálózat (CARIN). Ezeknek az informális hálózatoknak mindegyik tagországban vannak bűnüldözési és igazságügyi kapcsolattartó pontjai, ami elősegíti, hogy informális információcsere folyhasson: i. a vagyoni eszközök azonosításáról és felkutatásáról; valamint ii. a kölcsönös jogsegélyre irányuló megkeresések előkészítéséről is. A kapcsolódó regionális vagyonvisszaszerzési ügynökségközi hálózatokkal[31] együtt a CARIN-hálózat 150 országot és joghatóságot fed le.

6. KÖVETKEZTETÉS ÉS TOVÁBBI LÉPÉSEK

Az elmúlt években az EU jelentős erőfeszítéseket tett a pénzügyi vizsgálatok támogatása és az elkobzásra vonatkozó tagállami jogszabályok harmonizálása érdekében. Az irányelv elfogadása nyomán a tagállamok vagyonvisszaszerzési keretrendszerei jelentősen fejlődtek. Az irányelv hatálya alá tartozó 26 tagállam közül 24 tagállam 2014 óta új jogszabályokat fogadott el annak biztosítása érdekében, hogy a jogszabályaik megfeleljenek az irányelv által előírt szigorú előírásoknak. Az irányelv EU-n belüli végrehajtásának általános mértéke kielégítőnek tekinthető.

A vagyonvisszaszerzésre vonatkozó tagállami jogi keretek általános javulása a FATF előírásai szerinti értékelések során kapott pozitív minősítésükben is tükröződik. Eddig az irányelv átültetésére kötelezett 16 tagállam értékelésére került sor, és mindegyikük esetében megállapítást nyert, hogy teljes mértékben vagy többnyire megfelelnek a befagyasztásra és az elkobzásra vonatkozó előírásnak[32]. Az elkobzott vagyoni eszközök tekintetében elért összesített eredmények azonban nem kielégítőek, és az EU-n belül az elkobzási arányok továbbra is nagyon alacsonyak.

Az e jelentésben végzett elemzés azt szemlélteti, hogy van még tennivaló a vagyonvisszaszerzés területén. Ez például a következőképpen érhető el: i. az irányelv hatálya alá tartozó bűncselekmények körének kiterjesztése; ii. hatékonyabb szabályok bevezetése a nem ítéleten alapuló elkobzásra vonatkozóan; iii. pontosabb rendelkezések a

[30] Pénzügyi Akció Munkacsoport, Bevált gyakorlatokról szóló dokumentum – Az elkobzásra vonatkozó bevált gyakorlatok (4. és 38. ajánlás), valamint a folyamatban lévő vagyonvisszaszerzési munka kerete, 2012. október, megtekinthető a következő internetcímen: https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Best%20Practices%20on%20%20Confiscation%20and%20a%20Framework%20for%20Ongoing%20Work%20on%20Asset%20Recovery.pdf

[31] A regionális vagyonvisszaszerzési ügynökségközi hálózatok többek között a következők: az ARINSA (Dél-Afrika), az RRAG (Latin-Amerika), az ARIN-AP (ázsiai-csendes-óceáni térség), az ARIN-EA (Kelet-Afrika), az ARIN-WA (Nyugat-Afrika) és az ARIN-CARIB (karib-tengeri térség).

[32] A FATF/Moneyval kölcsönös értékeléseire vonatkozó további információkért keresse fel a következő internetcímet: http://www.fatf-gafi.org/

befagyasztott vagyoni eszközök kezelésére vonatkozóan; iv. a vagyoni eszközök elidegenítésére vonatkozó rendelkezések bevezetése, a társadalmi célú újrafelhasználásukat is beleértve; v. a bűncselekmények áldozatainak kártalanítására vonatkozó szabályok megállapítása, valamint vi. a vagyonvisszaszerzési hivatalok tiltott tevékenységből származó vagyoni eszközök felkutatására és azonosítására rendelkezésre álló kapacitásának bővítése.

A Bizottság ezért értékelni fogja, hogy van-e lehetőség az uniós vagyonvisszaszerzési rendszerek fokozottabb harmonizálására. Az értékelés a 2014/42/EU irányelvre és a 2007/845/IB tanácsi határozatra is ki fog terjedni, mivel az illegális vagyoni eszközök befagyaszthatósága és elkobozhatósága közvetlenül a felkutatásukra és az azonosításukra rendelkezésre álló kapacitástól függ.

Az irányelv és a tanácsi határozat esetleges felülvizsgálata következtében széles körben korszerűsödnének a vagyonvisszaszerzésre vonatkozó uniós jogszabályok, és tovább bővülne az illetékes hatóságok azt biztosító kapacitása, hogy a bűnelkövetés ne legyen kifizetődő tevékenység.